

УДК 81'367.623:[811.161.3+811.111]

UDC 81'367.623:[811.161.3+811.111]

**ДРУГАСНЫЯ НАМІНАЦЫІ
ТАКТЫЛЬНАГА ЎЗАЕМАДЗЕЯННЯ
Ў АНГЛІЙСКОЙ І БЕЛАРУСКАЙ
МОВАХ (НА МАТЭРЫЯЛЕ
АД'ЕКТЫВАЎ)**

**SECONDARY NOMINATIONS
OF TACTILE INTERACTION
IN ENGLISH AND BELARUSIAN
LANGUAGES (BASED
ON ADJECTIVES)**

В. І. Жук,

*кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры замежных моў
Беларускі дзяржаўны педагагічны
ўніверсітэт імя Максіма Танка*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5236-1619>

V. Zhuk,

*Candidate of Philological Sciences, associate
professor of the department of foreign
languages Belarusian State Pedagogical
University named after Maxim Tank*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5236-1619>

Паступіў у рэдакцыю 16.01.2025.

Received on 16.01.2025.

У артыкуле даследуюцца другасныя намінацыі англійскай і беларускай моў, утвораныя на базе прыметнікаў тактыльных адчуванняў. Праводзіцца групоўка і аналіз лексічных адзінак паводле спосабу ўтварэння другасных лексіка-семантычных варыянтаў, у кожнай групе параўноўваецца адносная колькасць слоў паміж дзвюма мовамі. Адзначаюцца спецыфічныя асаблівасці намінацый абедзвюх моў, аналізуецца размеркаванне адносін семантычнай суаднесенасці прыметнікаў разглядаемай катэгорыі. Закранаецца пытанне сінестэтычнай сувязі паміж першасным і другаснымі ЛСВ прыметнікаў, якія апісваюць тактыльнае ўзаемадзеянне.

Ключавыя словы: успрыманне, тактыльная намінацыя, дотык, лексіка-семантычны варыянт, ад'ектыў, англійская мова, беларуская мова.

The article examines secondary nominations of the English and Belarusian languages formed on the basis of adjectives of tactile sensations. Grouping and analysis of lexical units is carried out according to the method of formation of secondary lexical-semantic variants, in each group the relative number of words between the two languages is compared. The specific features of nominations of both languages are noted, the distribution of relations of semantic correlation among adjectives of the category under consideration is analyzed. The issue of synesthetic connection between the primary and secondary LSV of adjectives describing tactile interaction is touched upon.

Keywords: perception, tactile nomination, touch, lexical-semantic variant, adjective, English language, Belarusian language.

Успрыманне – складаная сістэма атрымання і апрацоўкі інфармацыі, якая забяспечвае адлюстраванне аб'ектыўнай рэальнасці. Лексіка пачуццёвага ўспрымання фарміруецца паэтапна, адлюстроўваючы складаны працэс пазнання і ўсведамлення чалавекам самога сябе і сваіх адчуванняў. Працэсы адлюстравання свету часта звязаны з аналогіяй: чалавек выкарыстоўвае ўжо існуючыя словы, прыстасоўвае іх да новых функцый, развівае, актуалізуе, пашырае функцыянальную накіраванасць.

Адной з найбольш ужывальных і адносна стабільных груп слоў у розных мовах з'яўляюцца прыметнікі тактыльнага ўспрымання, якія тыпова прадстаўлены шматзначнымі лексемамі з разгалінаванай сістэмай значэнняў – яны актыўна выкарыстоўваюцца для другаснай намінацыі ўласцівасцяў і якасцяў непрадметных з'яў і сітуацый [1]. Праз рэцэптары цела чалавек успрымае і запамінае прыкметы прадмета, і ў яго свядомасці ствараецца канцэптуалізаваны вобраз прадмета [2, с. 114].

Нягледзячы на вялікую колькасць прац, якія тычацца семантыкі ўспрымання, праблему нельга лічыць вычарпанай. На лексічным узроўні спосабы абазначэння тактыльнага ўспрымання ў сучаснай мове даследуюць І. Р. Рузін [3], Е. У. Урынсон [4]. Дотык як невербальны сацыяльны акт разглядаў Г. Я. Крэйдлін [5]. Даследнікі адзначаюць, што тактыльнае ўспрыманне адыгрывае

вельмі важную ролю ў жыцці чалавека. Акрамя таго, многія тактыльныя прыкметы могуць успрымацца і візуальна, такім чынам праяўляецца сувязь дотыку і погляду [6; 7].

Інфармацыя аб дотыку як аб адным з пяці адчуванняў рэпрэзентуецца ў мове перш за ўсё з дапамогай назоўнікаў, прыметнікаў і дзеясловаў. У прадстаўленым даследаванні разглядаецца ад'ектыўная лексіка тактыльнага ўспрымання ў англійскай і беларускай мовах на сучасным этапе. У якасці матэрыялу для аналізу з тэзаўруса Merriam-Webster былі адабраны прыметнікі англійскай мовы, якія падаюцца ў самой крыніцы як 'synonyms & similar words' (сінонімы і падобныя словы) да ад'ектыва 'to touch' – 'дакранацца'. Для гэтых адзінак былі падобраны адпаведнікі з беларускай мовы.

Мэта даследавання – высветліць як суадносяцца лексемы, што выкарыстоўваюцца ў гэтых мовах для абазначэння тактыльнай перцепцыі, ці з'яўляецца перцепцыйнае значэнне ў іх першасным, якія мадэлі намінацыі існуюць для апісання такога віду ўспрымання, як размяркоўваюцца паміж гэтымі словамі адносіны семантычнай суаднесенасці (безэквівалентнасці, няпоўнага (частковага) супадзення, тоеснасці – калі такія адзінікі ёсць).

Семантычнае развіццё прыметнікаў у межах даследавання акрэсліваецца мадэлямі $T_1 \rightarrow T_2$, $I \rightarrow T$, $T \rightarrow I$, дзе T – дэфініцыя тактыльнага адчу-

вання, T_1 – першасная тактыльная дэфініцыя, T_2 – другасная тактыльная дэфініцыя, I – іншае значэнне. Наяўнасць мадэлі $I \rightarrow T$ абумоўлена тым, што для апісання адчування або працэсу дотыку ў якасці тактыльных адзінак могуць ужывацца словы іншых тэматычных груп. Варта звярнуць увагу на тое, што некаторыя лексічныя адзінкі могуць утвараць другасныя намінацыі як па мадэлях $T_1 \rightarrow T_2$ так і $T \rightarrow I$.

У першую чаргу разгледзім прыметнікі, якія маюць другасныя ЛСВ, утвораныя па схеме $T_1 \rightarrow T_2$. У англійскай мове гэта адзінкі *to touch* (дакрануцца), *to feel* (адчуваць), *to grasp* (схапіць), *to graze* (падрапаць), *to hit* (ударыць), *to hug* (абняць), *to knock* (стукаць), *to nudge* (штурхаць), *to nuzzle* (умкнуцца), *to palm* (абмацаць), *to paw* (мацаць), *to tap* (стукаць).

- *to touch* (дакрануцца) 'to bring a bodily part into contact with something, especially so as to perceive through the tactile sense' – 'дакрануцца часткай цела да чаго-небудзь, асабліва з мэтай ўспрымання тактыльным пачуццём' → 'handle or feel gently with the intent to understand or appreciate' – 'асцярожна дакранацца або абмацаваць з намерам зразумець або ацаніць што-небудзь'; → 'to put hands upon in any way or degree' – 'дакрануцца рукамі да чаго-небудзь'; → 'to lay hands upon' – 'ўскласці рукі на што-небудзь';
- *to feel* (адчуваць) 'to handle or touch in order to examine, test, or explore some quality' – 'трымаць або дакранацца, каб праверыць або даследаваць якую-небудзь якасць' → 'to perceive by a physical sensation' – 'ўспрымаць фізічным адчуваннем'; → 'to receive or be able to receive a tactile sensation' – 'атрымліваць або мець магчымасць атрымаць тактыльнае адчуванне'; → 'to search for something by using the sense of touch' – 'шукаць што-небудзь выкарыстоўваючы адчуванне дотыку';
- *to grasp* (схапіць) 'to take or seize eagerly' – 'ахвотна ўзяць або схапіць' → 'to clasp or embrace especially with the fingers or arms' – 'сціскаць або абхапіць пальцамі або рукамі';
- *to graze* (падрапаць) 'to touch lightly in passing' – 'злёгка дакрануцца праходзячы міма' → 'abrade, scratch' – 'абцёрці, падрапаць';
- *to hit* (ударыць) 'to reach with a sudden blow' – 'раптоўна ўдарыць' → 'to come in quick forceful contact with' – 'уступіць у хуткі сілавы кантакт з чым-небудзь або кім-небудзь'; → 'to cause to come into contact' – 'выклікаць сутыкненне з чым-небудзь';
- *to hug* (абняць) 'to press tightly in one's arms especially as a sign of affection' – 'моцна абхапіць рукамі, асабліва ў знак прыхільнасці' → 'to hold something tightly with the arms' – 'моцна трымаць рукамі што-небудзь'; → 'to wrap one's arms around' – 'абхапіць рукамі';
- *to knock* (стукаць) 'to strike something with a sharp blow' – 'рэзка стукнуць па чаму-не-

будзь' → 'to collide with something' – 'сутыкацца з чым-небудзь';

- *to nudge* (штурхаць) 'to touch or push gently' – 'пяшчотна дакрануцца або штурхнуць' → 'to prod lightly' – 'злёгка штурхаць';
- *to nuzzle* (умкнуцца) (пра жывёл) 'to work with or as if with the nose' – 'рабіць што-небудзь з дапамогай носа, пысы' → (пра жывёл) 'to root, rub, or touch with or as if with the nose' – 'выкарчоўваць што-небудзь, церці або дакранацца да чаго-небудзь носам, пысай'; → 'to rub or push gently against something' – 'церціца або мякка націскаць на што-небудзь';
- *to palm* (абмацаць) 'to conceal in or with the hand' – 'схаваць у руцэ або накрыць рукой' → 'to touch with the palm' – 'дакрануцца далонню'; → 'to stroke with the palm or hand' – 'пагладзіць далонню або рукой';
- *to paw* (мацаць) (пра жывёл) 'to touch or strike at with a paw' – 'дакрануцца або ўдарыць лапай' → (пра жывёл) 'to scrape or beat with or as if with a hoof' – 'скрэбці або біць капытом'; → 'to feel or touch clumsily, rudely' – 'груба або няўмела дакранацца, мацаць'; → 'to flail at or grab for wildly' – 'махаць [рукамі] або моцна і груба схапіць';
- *to tap* (стукаць) 'to strike lightly especially with a slight sound' – 'злёгка стукнуць, асабліва з слабым гукам' → 'to give a light blow' – 'нанесці лёгкі ўдар'; → 'to bring about repeated light blows' – 'наносіць паўторныя лёгкія ўдары';

Пры параўнанні гэтых слоў з беларускімі адпаведнікамі, адзначаецца шэраг асаблівасцей. Так, некаторыя словы ўтрымліваюць ЛСВ што суадносяцца з аднолькавым адпаведнікам беларускай мовы (*to knock*, *to tap* – *стукаць*; *to palm*, *to paw* – *мацаць* або *абмацаць*) і адрозніваюцца нязначнымі дэталлямі выкарыстання або другаснымі дэфініцыямі ў англійскай мове. Адным з тыповых кантэкстаў выкарыстання *to knock* звычайна з'яўляецца «стукаць у дзверы», у то час як *to tap* будзе дарэчна ўжываць у фразе «стукаць пальцамі па сталё» або «стукаць па клавішах [клавіратуры, піяніна]» ці нават «націскаць на экран смартфона». *To palm* можа ўжывацца як сінонім да слоў *сціснуць*, *схаваць* [у далонь], *дакрануцца*, *пагладзіць*, але ўсе гэтыя дзеянні датычацца чалавека. *To paw* у першую чаргу апісвае эквівалентныя дзеянні, ажыццяўляемыя жывёлай (ад англ. назоўніка *a paw* – лапа), і толькі потым, у якасці другасных значэнняў, пераносіцца на няўмелыя, назграбныя, грубыя дзеянні чалавека. Часткова падобным чынам таксама суадносяцца адзінкі *to nudge* (штурхаць) і *to nuzzle* (умкнуцца), дзе апошняя ў першую чаргу апісвае дзеянні жывёл і ўжо потым, праз другасны ЛСВ, пераносіцца на дзеянні асобы.

Па схеме $I \rightarrow T$ у англійскай мове ўтвораны другасныя намінацыі наступных лексічных адзінак: *to brush* (часаць), *to caress* (лашчыць), *to clap* (пляснуць), *to clasp* (зашпіліць), *to cling* (чапляцца), *to fondle* (песціць), *to hold* (трымаць), *to*

nose (вынюхаць), *to pat* (стукаць), *to rub* (цёрці), *to shave* (зрэзаць), *to tip* (перакуліць).

- *to brush* (часаць) 'to apply a brush to something' – 'выкарыстоўваць пэндзаль для чаго-небудзь' → 'to touch gently against in passing' – 'злёгка дакрануцца праходзячы міма';
- *to caress* (лашчыць) 'to treat with tokens of fondness, affection, or kindness' – 'адносіцца да каго-небудзь з прыхільнасцю, ласкавасцю або дабрыйн' → 'to touch or stroke lightly in a loving or endearing manner' – 'дакрануцца або лёгка пагладзіць з любоўю або замілаваннем'; → 'to touch or affect as if with a caress' – 'ласкава дакранацца або ўздзейнічаць';
- *to clap* (пляснучы) 'to strike two things together so as to produce a sharp percussive noise' – 'стукнуць двума аб'ектамі так, каб атрысаўся рэзкі гук' → 'to strike with the flat of the hand in a friendly way' – 'па-сяброўску ўдарыць далонню';
- *to clasp* (зашпіліць) 'to fasten with a clasp' – 'замацаваць што-небудзь зашпількай' → 'to enclose and hold with the arms' – 'ахапіць рукамі і трымаць'; → 'to seize with or as if with the hand' – 'схапіць рукой';
- *to cling* (чапляцца) 'to hold together' – 'трымацца разам або трымаць што-небудзь побач' → 'to hold or hold on tightly or tenaciously' – 'трымацца моцна або чэпка';
- *to fondle* (песціць) 'to handle tenderly, lovingly, or lingeringly' – 'абыходзіцца пяшчотна, з любоўю, ласкава' → 'to touch (someone or something) sexually' – 'эратычна дакрануцца да каго- або чаго-небудзь';
- *to hold* (трымаць) 'to have possession or ownership of or have at one's disposal' – 'валодаць, чым-небудзь або мець у сваім распараджэнні' → 'to have or maintain in the grasp' – 'трымаць або ўтрымліваць у руках'; → 'to bear the pressure of' – 'цягнець ціск або вагу чаго-небудзь, утрымліваць';
- *to nose* (вынюхаць) 'to detect by smell' – 'знайсці па паху' → (пра жывёл) 'to push or move with the nose' – 'штурхаць або рухаць што-небудзь носам'; → (пра жывёл) 'to touch or rub with the nose' – 'дакранацца або цёрціся носам';
- *to pat* (гладзіць) 'to strike lightly with a flat instrument' – 'злёгка стукаць плоскім інструментам' → 'to tap or stroke gently with the hand to soothe, caress, or show approval' – 'пяшчотна паштурхаць або пагладзіць рукой, каб супакоіць, прылашчыць або паказаць аддзяленне';
- *to rub* (цёрці) 'to move along the surface with pressure' – 'перамяшчацца па паверхні з націскам' → 'to treat in any of various ways by rubbing' – 'лячыць любым з розных спосабаў расцірання';
- *to shave* (зрэзаць) 'to remove a thin layer from something' – 'зняць тонкі пласт з чаго-небудзь' → 'to come close to or touch lightly in passing' – 'наблізіцца або злёгка дакрануцца мімаходам';

- *to tip* (перакуліць) 'overturn something' – 'перакуліць што-небудзь' → 'to strike lightly' – 'злёгка стукнуць'; → 'to give something a glancing blow' – 'нанесці ўдар па чым-небудзь'.

У катэгорыі І→Т сустракаюцца словы, ЛСВ якіх могуць мець розныя адпаведнікі ў беларускай мове. Напрыклад, першаснае значэнне *to brush* – расчэсвацца або расчэсваць, другаснае – абцёрціся, 'дакрануцца праходзячы міма', як у сказах *Нешта зноў з шоргатам абцёрлася аб сцяну* (П. Пестрак); *Нешта зашуршала недалёка, як бы абцёрлася аб лісце кустоў* (П. Пестрак). *To clasp* у залежнасці ад ЛСВ можа адпавядаць адзінкам *зашпіліць, абхапіць, схапіць*; *to pose* – *вынюхаць, выведаць, высачыць, але таксама дакранацца, штурхаць* [носам] капі размова ідзе пра жывёлу; *to shave* – *зрэзаць*, 'аддзяліць верхні слой', *галицца*, і ў той жа час *абцёрціся, [ледзь] дакрануцца*.

Працэс семантычнай дэрывацыі адпаведна схеме Т→І назіраецца ў ад'ектывах *to touch* (дакрануцца), *to clench* (сціснуць), *to dab* (гладзіць), *to embrace* (абняць), *to grasp* (схапіць), *to grip* (схапіць), *to handle* (абмацаць), *to hug* (абняць), *to knock* (стукнуць), *to nudge* (штурхаць), *to stroke* (гладзіць), *to tap* (стукаць), *to whack* (ударыць).

- *to touch* (дакрануцца) 'to bring a bodily part into contact with something, especially so as to perceive through the tactile sense' – 'дакрануцца часткай цела да чаго-небудзь, асабліва з мэтай ўспрымання тактыльным пачуццём' → 'to be in contact' – 'падтрымліваць сувязь';
- *to clench* (сціснуць) 'to hold fast' – 'моцна трымацца за што-небудзь або трымаць што-небудзь' → 'to set or close tightly' – 'замацаваць або шчыльна зачыніць';
- *to dab* (гладзіць) 'to strike or touch gently' – 'далікатна дакранацца або пагладжваць' → 'to apply lightly or irregularly' – 'лёгка або нерэгулярна наносіць што-небудзь на паверхню';
- *to embrace* (абняць) 'to clasp in the arms' – 'абхапіць рукамі' → 'to take up readily or gladly' – 'прыняць што-небудзь ахвотна або з радасцю'; → 'to take in or include as a part, item, or element' – 'прыняць або ўключыць у якасці часткі, фрагмента або элемента';
- *to grasp* (схапіць) 'to take or seize eagerly' – 'ахвотна ўзяць або схапіць' → 'to lay hold of with the mind' – 'зразумець што-небудзь';
- *to grip* (схапіць) 'to seize or hold firmly' – 'схапіць і сціснуць або моцна трымаць' → 'to hold the interest strongly' – 'моцна зацікавіць';
- *to handle* (абмацаць) 'to try or examine with the hand' – 'дакрануцца або абмацаць рукой' → 'to act on or perform a required function' – 'па-спяхова дзейнічаць або выконваць неабходную функцыю';
- *to hug* (абняць) 'to press tightly in one's arms especially as a sign of affection' – 'моцна абхапіць рукамі, асабліва ў знак прыхільнасці' → 'to stay close to something' – 'заставацца побач з чым-небудзь';

- *to knock (стукнуць)* ‘to strike something with a sharp blow’ – ‘рэзка стукнуць па чаму-небудзь’ → ‘to make a pounding noise’ – (пра гук) ‘стукаць, пастукваць’;
- *to nudge (штурхаць)* ‘to touch or push gently’ – ‘пяшчотна дакрануцца або штурхнуць’ → ‘to give a push’ – ‘падштурхнуць’;
- *to stroke (гладзіць)* ‘to rub gently in one direction’ – ‘пяшчотна церці ў адным кірунку’ → ‘to flatter or pay attention to in a manner designed to reassure or persuade’ – ‘рабіць кампліменты або звяртаць увагу каб супакоіць або пераканаць каго-небудзь’;
- *to tap (стукаць)* ‘to strike lightly especially with a slight sound’ – ‘злёгка стукнуць, асабліва з слабым гукам’ → ‘to walk with light audible steps’ – ‘хадзіць лёгкамі, але чутнымі крокамі’;
- *to whack (ударыць)* ‘to strike with a smart or resounding blow’ – ‘нанесці моцны або гучны ўдар’ → ‘to get the better of somebody’ – ‘перамагчы каго-небудзь, разграміць’.

Дэрывацыя Т→І ўяўляе цікавасць у тым ліку таму, што ў гэтай катэгорыі часта назіраецца пераход ад дэфініцыі тактыльнага фізічнага ўздзеяння да абстрактнай з’явы. Прычым такі спосаб фарміравання другасных ЛСВ характэрны для абедзвюх моў. У англійскай мове гэта назіраецца ў словах *to touch* (дакрануцца → *трымаць сувязь*), *to embrace* (абняць → *прыняць*), *to grasp* (схапіць → *зразумець*), *to grip* (схапіць → *зацікавіць*), *to nudge* (штурхаць → *падштурхнуць [да чаго-небудзь]*), *to whack* (ударыць → *перамагчы*). У беларускай мове гэта асобныя ЛСВ слоў *лашчыць* ‘выклікаць прыёмнае адчуванне’, *сціснуць* ‘выклікаць псіхалагічнае адчуванне болю, цяжару’, *чапляцца* ‘узнікаць, цягнуцца адно за другім’, *абняць* ‘ахапіць, эмацыянальна авалодаць кім-небудзь’, *адчуваць* ‘усвя-

доміць, зразумець’, *схапіць* ‘хутка ўспрыняць, зразумець, засвоіць’, *стукнуць* (пра гады) ‘мінуць, споўніцца’, *штурхаць* ‘з’яўляцца прычынай чаго-небудзь, натхняць на што-небудзь’.

Сярод усіх выяўленых адзінак, якія змяшчаюць ЛСВ адчування дотыку, 75 % ад’ектываў англійскай мовы маюць першасную тактыльную дэфініцыю. У беларускай мове гэта значэнне складае 67 %. Па схеме Т1→Т2 другасныя тактыльныя намінацыі ўтвараюць 37 % англійскіх і 33 % беларускіх ад’ектываў, І→Т 37 % англійскіх і 17 % англійскіх прыметнікаў. Астатнія словы выкарыстоўваюцца для апісання дотыку толькі ў першасным значэнні, гэта 26 % англійскіх і 50 % беларускіх адзінак адпаведна. Утварэнне другасных ЛСВ па мадэлі Т→І назіраецца ў 41 % англійскіх і 58 % беларускіх прыметнікаў.

Сярод разгледжаных адпаведнікаў адсутнічаюць адзінкі з поўнай тоеснасцю – адрозніваюцца агульныя змест і колькасць лексіка-семантычных варыянтаў, шырыня або канкрэтызацыя значэння. Пераважная большасць ад’ектываў (больш за 90 %) знаходзяцца ў адносінах частковага супадзення. Безэквівалентнасць характэрна хутчэй для асобных ЛСВ пэўных слоў, чым для лексічных адзінак у цэлым.

Такое размеркаванне выклікана тым, што катэгорыя тактыльных адчуванняў адносіцца да ліку перцепцыйных катэгорый, значных для працэсаў канцэптуалізацыі і інтэрпрэтацыі навакольнага свету, у сувязі з чым ідэнтычныя працэсы фізіялагічнага ўздзеяння будуць мець падобныя інтэрпрэтацыі. Аднак калі справа даходзіць да фарміравання другасных намінацый, пачынае назірацца ўплыў культуры і сацыяльнага асяроддзя, што выклікае разыходжанні ў змесце, колькасці або нават наяўнасці другасных лексіка-семантычных варыянтаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Астапкина, Е. С. Прилагательные тактильного восприятия как источник метафоризации / Е. С. Астапкина // Труды БГТУ. Сер. 4, Принт- и медиатехнологии. – 2023. – № 2 (273). – С. 66–72.
2. Лаенко, Л. В. Перцептивный признак как объект номинации : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19 / Лаенко Людмила Владимировна. – Воронеж, 2005. – 465 л.
3. Рузин, И. Г. Когнитивные стратегии именования: модусы перцепции (зрение, слух, осязание, обоняние, вкус) и их выражение в языке / И. Г. Рузин // Вopr. языкознания. – 1994. – № 6. – С. 79–100.
4. Урысон, Е. В. Языковая картина мира VS, обиходные представления (модель восприятия в русском языке) / Е. В. Урысон // Вopr. языкознания. – 1998. – № 2. – С. 3–21.
5. Крейдлин, Г. Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык. / Г. Е. Крейдлин. – М. : Новое лит. обозрение, 2004. – 581 с.
6. Григорьева, О. Н. Цвет и запах власти: лексика чувственного восприятия в публицистическом и художественном текстах : учеб. пособие / О. Н. Григорьева. – М. : Флинта, 2004. – 248 с.
7. Борејко, Т. С. Ситуация тактильного восприятия: способы представления в системе русского языка и в языковом сознании индивида : автореф. дис. ... канд. филол. наук 10.02.01 / Борејко Татьяна Степановна ; Омский гос. ун-т им. Ф. М. Достоевского. – Омск, 2006. – 21 с.

REFERENCES

1. Astapkina, E. S. Prilagatel'nye taktil'nogo vospriyatiya kak istochnik metaforizacii / E. S. Astapkina // Trudy BGTU. Ser. 4, Print- i mediatekhnologii. – 2023. – № 2 (273). – S. 66–72.
2. Laenko, L. V. Perceptivnyj priznak kak ob'ekt nominacii : dis. ... d-ra filol. nauk : 10.02.19 / Laenko Lyudmila Vladimirovna. – Voronezh, 2005. – 465 l.
3. Ruzin, I. G. Kognitivnye strategii imenovaniya: modusy percepcii (zrenie, sluh, osyazanie, obonyanie, vkus) i ih vyrazhenie v yazyke / I. G. Ruzin // Vopr. yazykoznanija. – 1994. – № 6. – S. 79–100.
4. Uryson, E. V. Yazykovaya kartina mira VS, obihodnye predstavleniya (model' vospriyatiya v russkom yazyke) / E. V. Uryson // Vopr. yazykoznanija. – 1998. – № 2. – S. 3–21.
5. Krejdlin, G. E. Neverbal'naya semiotika: Yazyk tela i estestvennyj yazyk. / G. E. Krejdlin. – M. : Novoe lit. obozrenie, 2004. – 581 s.
6. Grigor'eva, O. N. Cvet i zapah vlasti: leksika chuvstvennogo vospriyatiya v publicisticheskom i hudozhestvennom tekstah : ucheb. posobie / O. N. Grigor'eva. – M. : Flinta, 2004. – 248 s.
7. Borejko, T. S. Situacija taktil'nogo vospriyatiya: sposoby predstavleniya v sisteme russkogo yazyka i v yazykovom soznanii individa : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk 10.02.01 / Borejko Tat'yana Stepanovna ; Omskij gos. un-t im. F. M. Dostoevskogo. – Omsk, 2006. – 21 s.